

Remissyttrande

Datum 2025-12-02

Diarienummer RS 2025-04752

Justitiedepartementet

Ert diarienummer Ju2025/01974

Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar (SOU 2025:99)

Västra Götalandsregionen (VGR) avvisar förslaget om att återkalla permanenta uppehållstillstånd. Att riva upp gynnande beslut strider mot grundläggande rättsprinciper och skapar en omfattande otrygghet för människor som redan byggt sina liv här. Förslaget riskerar att leda till psykisk ohälsa, oro och känsla av utanförskap – något som direkt motverkar integration och samhällsgemenskap i Västra Götaland.

VGR är en av landets största arbetsgivare med över 55 000 medarbetare. Inom vården, kollektivtrafiken och andra samhällsviktiga funktioner är en stor andel av medarbetarna utlandsfödda. Bland VGR:s anställda finns läkare, sjuksköterskor och undersköterskor som kommit hit som flyktingar och fått permanent uppehållstillstånd. Dessa medarbetare är avgörande för att vi ska klara kompetensförsörjningen i vården. Mer än hälften av busschaufförerna i regionen är utlandsfödda. Utan dem stannar Västra Götaland. Att skapa osäkerhet kring deras framtid hotar både välfärd och regionens utveckling.

Barnkonventionen är svensk lag. Barn har rätt till stabilitet och trygghet.

Förslaget saknar en analys av hur barn påverkas när deras föräldrar riskerar att förlora sitt uppehållstillstånd. Otrygghet i familjen får konsekvenser för barns hälsa, skolgång och framtidstro.

Förslaget riskerar att fördjupa klyftan mellan utlandsfödda och det svenska samhället. Det signalerar att engagemang, arbete och integration inte räknas – vilket undergräver tilliten till staten och demokratin. VGR arbetar för att bygga ett samhälle där människor känner sig välkomna och trygga.

VGR anser att förslaget i SOU 2025:99 är inhumant, rättsosäkert och ineffektivt. Det bör tillbakavisas. Om EU-anpassning krävs ska den ske på ett sätt som värnar rättssäkerhet, trygghet och barnets bästa.

Utredningens förslag ur ett kompetensförsörjningsperspektiv

Västra Götalandsregionen

VGR är en Sveriges största offentliga arbetsgivare med ca 57 000 medarbetare varav ca 87 procent arbetar inom hälso- och sjukvård. De största yrkesgrupperna är sjuksköterskor, undersköterskor och läkare. VGR har haft ett konstant inflöde av utlandsutbildad hälso- och sjukvårdspersonal de senaste åren; de allra flesta är utbildade inom EU/EES men flera kommer också från länder utanför EU/EES. För att underlätta introduktionen till svensk hälso- och sjukvård har VGR byggt upp introduktionsprogram som innehåller författningskunskap, kulturkompetens och, vid behov, kunskaper i sjukvårdssvenska.

I utredningen konstateras att ca 98 000 personer är berörda förslagen. Av dessa har ca 58 000 (59 procent) beviljats permanent uppehållstillstånd som flykting alternativt skyddsbehövande eller som anhörig till sådana personer. Utredningen uppskattar att det vid den särskilda lagens ikraftträdande den 1 januari 2027 kommer att vara ca 35 – 40 000 personer som kan tänkas uppfylla både förslaget på vistelsetid i Sverige (hemvistkravet) och försörjningskravet för att kunna erhålla svenskt medborgarskap. Till detta kommer en grupp på ca 87 000 personer som kräver manuell genomgång av Migrationsverket för att kunna avgöra vilka individer som omfattas av utredningens förslag.

VGR registrerar inte medborgarskap eller skälen till uppehållstillstånd i nuvarande personalsystem. Det är således inte möjligt att få fram uppgifter på hur många av VGR:s medarbetare som har permanent uppehållstillstånd av asylskäl och därmed berörs av förslagen i utredningen. Beskrivningen nedan baseras därför på en kvalificerad bedömning.

Sverige tog emot många flyktingar under perioden 2014 - 2016 från Syrien, Irak och Afghanistan. Bland dessa fanns hälso- och sjukvårdsutbildade, till exempel tandläkare, läkare och sjuksköterskor varav ett antal fått anställning i VGR och bland annat arbetar inom primärvården. Flertalet har med stor sannolikhet beviljats permanent uppehållstillstånd. Även anhöriga till dessa flyktingar, varav

en del är sjukvårdsutbildade, har fått permanent uppehållstillstånd och arbetar i VGR.

Gymnasielagen var en tillfällig lag som gav vissa ensamkommande flyktingungdomar möjlighet att stanna i Sverige för att slutföra sina gymnasie- eller yrkesutbildningar och sedan söka permanent uppehållstillstånd baserat på att de kunde försörja sig. Sannolikt finns denna målgrupp också bland VGR:s anställda och arbetar inom vården eller med stöd- och servicetjänster. Vidare gör VGR insatser för personer som av olika skäl står långt från arbetsmarknaden bland annat genom olika introduktionsprogram i arbetslivet, som erbjuder kortare anställning. De senaste 10 åren har över 1 000 personer fått del av programmens insatser. Sannolikt är det ett antal tidigare deltagare i dessa introduktionsprogram som nu fått anställning i VGR och som omfattas av utredningens förslag.

Antalet personer som söker sig till Sverige som flyktingar/skyddsbehövande har, förutom de flyktingar från Ukraina som kommit till Sverige med skydd av EU:s massflyktsdirektiv, minskat kraftigt de senaste åren genom den migrationspolitik som förts. Detta märks bland annat genom ett minskat inflöde till VGR:s introduktionsprogram för nyanländ hälso- och sjukvårdspersonal.

Att enbart tidsbegränsade uppehållstillstånd föreslås beviljas för flyktingar, skyddsbehövande, vidarebosatta (kvotflyktingar) som kommer till Sverige och att en lag om återkallelse av permanenta uppehållstillstånd föreslås införas för de personer i Sverige som fått dessa av asylskäl kommer sannolikt inte att påverka den framtida kompetensförsörjning till VGR i någon större utsträckning, då Sverige sedan flera år tillbaka redan har en stram migrationspolitik. Det är möjligt att hälso- och sjukvårdspersonal väljer att annat land än Sverige att söka asyl i om det landet uppfattas ha ett mer förutsägbart och generöst regelverk. Det är inte heller osannolikt att de som söker sig till Sverige av andra skäl än asyl, till exempel av arbetsmarknadsskäl, också är benägna att välja ett annat land med ett mer förutsägbart migrationsregelverk.

Västra Götaland (VG)

Uppgifterna nedan är hämtade från SCB:s mikrodatabas STATIV som är avsedd för att göra migrationsstudier.

Av 865 000 utländska medborgare i Sverige år 2022 hade drygt 200 000 flyktingskäl (och deras anhöriga) som grund för bosättning. 34 600 var bosatta i

Västra Götaland (VG) varav 42 procent var kvinnor och 59 procent män. Av flyktingarna i VG var ca 26 600 i förvärvsarbetande ålder (20 - 64 år). Knappt 15 000 av dessa var sysselsatta, vilket motsvarade en sysselsättningsgrad på 56 procent. Det är viktigt att notera att de flesta flyktingar som varit i Sverige länge och hunnit etablera sig på arbetsmarknaden även blivit svenska medborgare, vilket innebär att relativt nyanlända är överrepresenterade bland flyktingar som inte blivit svenska medborgare. Detta förklarar delvis den låga sysselsättningsgraden.

En stor del av flyktingarna med utländskt medborgarskap återfinns i åldersgrupperna 20 - 44 år, med ett särskilt högt antal män i åldersgruppen 20 - 25 år. Denna torde till stor del bestå av ensamkommande flyktingar under åren 2014 - 15.

Bland de sysselsatta utgörs den största gruppen av personer med en förgymnasial utbildning, vilka utgör totalt 4700 av de knappt 15 300 sysselsatta (31 procent). Den största utbildningsgruppen därefter är personer som studerat omvårdnads- och omsorgsutbildning på gymnasial nivå.

En förhållandevis stor andel av flyktingarna utan svenskt medborgarskap arbetar inom yrken kopplade till vård- och omsorg. Gruppen uppgick 2022 till ca 4 100 personer, vilket motsvarade 27 procent av det totala antalet sysselsatta. Drygt 2 500 av dessa sysselsatta arbetade som vårdbiträden och undersköterskor inom äldreomsorg och hemsjukvård. Utöver dessa var ca 1 200 sysselsatta inom övrigt vård- och omsorgsarbete, som boendestödare eller personliga assistenter i kommunal verksamhet eller hos privata vård- och omsorgsföretag.

Bedömning

Sannolikt uppfyller flertalet av de anställda i VGR, som fått permanent uppehållstillstånd av asylskäl, förutsättningarna (dvs. både hemvistkrav och försörjningskrav) för att beviljas svenskt medborgarskap.

Den som inte vill ansöka om svenskt uppehållstillstånd (dubbelt medborgarskap regleras och hanteras på lika sätt i olika länder) kommer med största sannolikhet att få ett tillfälligt uppehållstillstånd p.g.a. att man har arbete i Sverige. Tillfälligt uppehållstillstånd innebär en osäkerhet/otrygghet i och med att ansökan måste förnyas med viss regelbundenhet, vilket gör att anställda kan överväga att lämna VGR och Västra Götaland för ett annat land med mer generösa och förutsägbara regler.

Benägenheten att söka sig till VGR och Västra Götaland både som flykting/skyddsbehövande och av arbetsmarknadsskäl kan minska när

lagstiftningen skärps och regelverket är svårt att överblicka med eventuella framtida förändringar. Hälso- och sjukvårdspersonal och omvårdnadspersonal är en eftertraktad grupp på arbetsmarknaden, inte bara i Sverige utan också i övriga Europa.

Den framtida kompetensförsörjning av välfärdssektorn är en stor utmaning för VGR som arbetsgivare och för kommunerna i Västra Götalands. En väl fungerande kommunal äldreomsorg och hemsjukvård i länets 49 kommuner är en förutsättning för att VGR ska kunna fullgöra sitt hälso- och sjukvårdsuppdrag. Statistiken visar att flyktinginvandringen är av väsentligt större betydelse än arbetskraftsinvandringen vad gäller kommunal vård- och omsorgsverksamhet. Vår sammanlagda bedömning är därför att den särskilda lag som föreslås införas i viss utsträckning kan komma att påverka VGR:s kompetensförsörjning i negativ riktning liksom personalförsörjningen till kommunernas vård- och omsorgsverksamhet i Västra Götaland.

Regionstyrelsen

Västra Götalandsregionen

Helén Eliasson

Regionstyrelsens ordförande

Ann-Charlotte Järnström

Regiondirektör